

Optegnelser

paa en Rejse fra Bergen til Søndfjord, Soqn
og Nordfjord i Juni, Juli og August 1846.

Klippevæggen i Steensund Under Rejsen
gjennem istru Steensund, i Siden, fandt
jeg Leilighed til nøjagtigen at besaa
de Klippevægge, hvorom Pentopzi
saa fortæller, at de ere fulde af
forstenede Pindstjiler. Jeg gik
saae dem først d. 22de Juni i Nørke-
den af Havnens Nørst, i søndre Ende
af Steensund, og siden paa og i
Nørheden af den i Skuden af Binn.
Det beliggende Ge, Storholmen eller
Bratholmen kaldet, og fandt dem
paa ethvert af disse Steder blot
at indholde skind- eller Tru-
dingstene i stor Overflodighed, men
paa intet Sted forstenede Snekker
eller Dyr. Dit er altsaa
ganske vist, at Pentopzidan ved
Lipaalidelige Dyrstigninger er bleven
fortledt til at debitere - hvad der
endog isæner videnskabelige For-
kerlige indtil vor Tid gjeftages
at man finder Klippeerne ved
Steensund fulde af Dyrstigninger.

Jordskjælv. - Natten imellem d. 26de og 27^{de}
Juni, var meget over 12, hvortil et
stort Brag, ledsaget af en for-
ryttelse, der bragte Døre og Vin-
duer i Husene til at røre sig og
klirre. - Drømmet og Dyrstignelsen
kom fra Nord, gik sigter og

12.
varede omtrent 15 a 20 Secunder. De
"stillede Mesures var vakkede derved af
Lornen og store forføjede op. —
"Det den Tid havde Vejret i flere Da-
"ge været roeligt, hvilket det ogsaa
"under Jordstøvet var og fremdeles
i flere Dage blev. —

Det er nu den 3die Gang at der
i en Tid af 5 Aar, indet med Ophold
paa Askevold's Prostegegn har ved-
"været bemærket ikke ubetydelige
Jordrystelser. —

Thorsligeren indskrævet Læng fra Alder.

J. Se Oplysningerne af 1844. S. 14 og 40.
Denne Læng er, ligesom Længen fra
Skarnagalen, forarbejdet af Læng-
"støbe. Støberne ere drejede og ca-
"nellerede. — Den indadvendende Side
af Fløvedstjorket og Udviden af
Fodstjorket fremstiller ^{paa hvert} sig
"grokke og deri en stor Bolumet, beg-
"ge i halv opstøjet Arbejde og me-
"get maadligt indskrævne. — Si-
"veststjorkerne ere inddeelte i 3 Afd-
"linger, og hver af disse er forsynet
med en stor Drevelle, samt i hvert
"Hjørne med den franske Elje,
ligeledes i halv opstøjet Arbejde,
men meget godt indskrævne, samt
indfattede med en mørkel stjern
Lustværk. — Af Længehimlen
"derude smalt stikke tilbage, hvi-
"ket har forstjellige ved vakkede
indstjorkningen, og derved paa
den ene Side en bred Stjork, der

ligeledes har gode Udstylinger til
begge Sider, indmødt styrt End
"vork, og set fremtænde Engleho.
"ved af fortroligt Arbejde.

Den gamle Himes, som kundsynlig
"vis har skrevet over den hele Skag,
mangler ganske.

Omskiftet disse Seng i Konstværk
staar langt mod et Sengen fra
Skarnagelen, og disiden er me
"get bekræftet, Kun den dog ikke
andet end Ansees for et meget
modstelt Stykke fra den seneste
Middelalder.

En Kongeseng paa Viig, paa Karroer

Det Johannes Vrede, Skjæper paa den
"staf hvorpaa jeg rejste, fik jeg af
vide, at Anders Knudsen, Gaard-
"bruger paa Viig, en paa Skarn-
"oim beliggende Gaard, lige over
for Vibekkeboen, skulde eje en me-
"get konstigen arbejdet Seng, det
"siges at skulle have været i Kon-
"geseng.

Om denne er af lig-
"nende Beskaffenhed som Sengen
fra Skarnagelen og Alder vil
jeg søge at faa oplyst, for
at Museet derefter kan lægge
an paa at frelse og give alle
Stykker fra Odloggele paa.
"fremt det fortjener nogen del
"deles Opmærksomhed og Ejeren
enten vil overlade det eller
"sammvirke med Museet til at
forebygge Stykkets Undergang.
Se videre S. 24.

Sagn om St. Thomas's Kirke paa Fild.

Denne Kirke blev meget lang efter Forlederen
 fundet af en Skjæder, som, da han inde i
 Skoven skjed en Røjse, hørte at Pilen eller
 Tringlen, jodde en god en Løg, der gav
 en en skallerde Løj. Han gik da hen
 til Stedet, hvorfra Løjden kom, og saa, at
 sin Forandring, en Stavekirke, alle de
 af samme Bygning som Borgund's Kirke,
 staae der i fuldkommen Stand. - Hermed
 hedde Thomas, og efter ham blev Kirken
 opkaldt. - Den opstog deres som i la
 "pæl til Vangs Præstfeld, og Brønden holdes
 i den en Lyng om Sommeren, en hvilken
 Løjghed mange Skinnier fja røre og
 herre Røjder sigte derhen, og iblandt
 dem en Konge sigte i en gjeve Gaver
 til Kirken i Hus om Deres til gjevne
 Alledred.

Som i det historiske Beredning ^{fortælle}
 Vinud Jonsen Njestrup, der med det nye Sag
 onet, at Folk i de senere Tider, især i
 at samles til Guds tjeneste i Kirken, med
 ste paa Stedet for at drive Handel, dan
 sic og andre, som at se i saadanne Ope
 somed forblev der flere Dage. - Kirken
 blev derfor, efter Forstøtning fra Gjevne
 nu lyste, forfaldt i flere hundre Aar,
 og der omrider nu blot. - Tilskierne
 flyttede til Vangs Kirke. -

Actier om Hænsdyr.

En Gaar, husestende til en Flak, som paa Selve
staa i Vore Lygn i Haaringen, var drevet sammen
i en veltil gysfuld Indkuyning, for at de tre
Kornne Kalve kunne modtes og bygge
Sindler Klave, blev efter nogen Tid det lob
nyet at vore saaledes indkjort og gysning,
da en syndertlig Tilstrang, ud over Indkuy-
ningen, der var gysfuld Alenkeg. Dette
er mig beretlet af en af Hænsdyr Ejere, som
didaktis theof. Wilh. Kærn. Tilføjet om
Løst imellem 1843 og 1846.

Naar man vil flytte en Flak til nye
Haaringe, maalt man vogte sig for at tag
de Kalve af Flakken. The. Altes vilde ere
de vore ikke at formaae til at jorde
Flakken og følge med Flakken, og om man
er med Magt alle de Hindere. Hjelpe to
ger dem det, og de vaare tilbage til
Flak og vante om samværet, og end
efter Kalvne, og blive inden vilde alle No
for Alene da de ere inden Dævegtræng.

Naar Hænsdyrskæne drives frem gaaer som of
det Vogteren foran, raabende, i en ringende
Tone: Hal, Hal, Hal! Salt, hvormed man,
efter en Dandring, lader sig dyrene og kon-
konde alle ringende en dyrene betyde Me-
ledie.

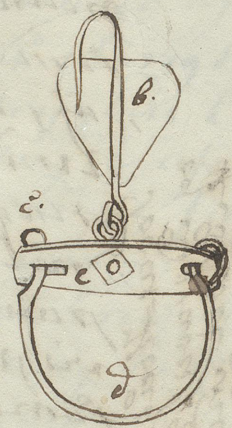
* Den 9de Julij 1846 kjøbte jeg en Meentkald, som
blev taget ud af en paa Hænsdyr paa Fide
offeld, som det Flak Hænsdyr, og der slagtes,
Hm Eftersom dyren blev tilflidret i en
over et ud til Vore Haaring paa Fide,
men derover af en slagtes Kalv som
efter tog som det det lob ene tilbage til
Hænsdyr sig inde og bygge efter
som Hænsdyr det der paa sig til det
paa Fide, men gjentog ind i en gysning
samt Alten Eftersom dyren gaa paa Hænsdyr,
ligledes to gange nogle Dage, som vilde vide
Dage jeg ser dem tilflidret mig paa Hænsdyr.

fandne, vore mig Lærigt Kjære ind
Det prægtigste Gylden eller Solvhorn, som
en underordnede Hæbe nogenende har
nokt en forlængende Prædix.

Valderske Strikhe-Krog. - Ligesom Damern

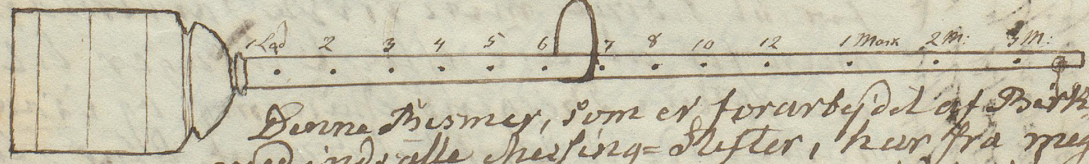
Kjøbstøderne have Strikhe-Kroge, saak
de bruge ogsaa Gyldene i Valders
et saadant Medskab, der ikke blot
i Savn men ogsaa i Andrelmng og
embringelse er forskylligt for Da
mernes. - Det kaldes Prædix
Klaver, og ser saaledes ud:

Kroge a fastes i den
Stærkendes Treje eller
Bristing, og Klaveren,
man aabner ved at
trække spidsen til
bage og tage den ud
af Hullet, e, hvor
efter nogle spidsen
stikker ind under nogle
Træde af Røstet der
hønger i Klaven naar
spidsen e alle er bragt
tilbage paa rette Sted.

Klaven e er for
givet med indrivede Figurer. Det hele
Medskab er forfærdiget af Messing
i Rosendals Brodegjeld i Søndjøre
Bryges, lignende Prædix-Klaver af Jern,
af hvilke jeg ogsaa vil sige at skrive
mig en. De paa Form og Prædix als om
lignende, for sig selv af Støbe, paa Prædix = Klaver.

En lidet Nismer af Træ fra Nysværn.
Hele Længden g Femer, hvoraf Stungen er
Loddet 2 1/2. - Loddet 1/2. - Loddet 1/2.
Den ser saaledes ud:

Denne Nismer, som er forarbejdet af Træ,
med ind alle Messing-Stæker, har fra meget
gamal Tid været foreværet og brugt paa Nysværn.

og Nysværns
Stungen eller
Krog. - Det kaldes
Prædix-Klaver.

for en retlige mig den lre Nruicet
der kan blot vige smaainger paa den
vde over 3 Markers vige.

me Troebesmer fra Valders.

Hale Længden 31.5, hvoraf Længde 9 og
Stængens 22.5. Længde største Di-
ameter 1 1/2 og Stængens 1 1/4. Prismen
være forarbejdet af aske, Kulvort og
blunk af Olde, Borey og Mæg. Den
siger saaledes ud som hvidstaaende af
vris vider.

Denne Prismen kjøbte

te jeg for 60 Skil. Den har ha-

delvise Tid været opbevaret paa

Kellern i Valders. Været indtil

een Vgs Vigt kunde vige i paa den

af Stockholm er lige Prismen almindelig

te at vige paa 1/2 Skil, i de fleste ved Stranden.

Drille - Skat til at vrikke Oll af.

Ligesom Valstans folk af de hvideblaster i

forrige Tider ved deres Gjestebud brugte de

høker af sørgue Indretninger, som

gjorde, at den der var ubekjent med

brøse, og kunde vrikke af dem men

blot gjaldte vrikken til Lige for de

stedeværende, saaledes brugte Provver

me endnu i Valders et Slags Ollskan-

ne af saadan Indretning, hvilke de

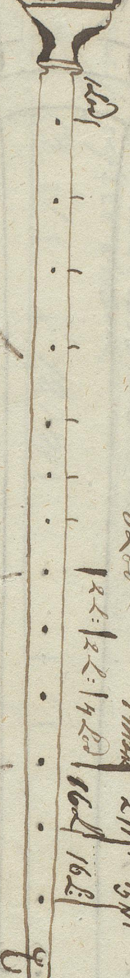
give det meget paaføds og le mæske,

Naam, Maafact Biernes: et Naam,

hvoraf man forjører forager af vrikken.

Maalen har ingen Præm, som alle
vde vrikker, men en slående Tag
iger saaledes. En af disse fulde
kromen lige Taggen har et lidet fint Hul
i Spidsen, hvilket gaaver ijsennem
den Haad hvorpaa den staaer, lige nu
til Maalens Grund, hvor der endog
et større Hul, der staaer i forbindelse
med Auburgen ijsennem Haalen
lige op til Taggen. Der, der vde.
Dette, kan ijsennem Auburgen i
Denne Tag lige Maalens Hule Tru-
pude i sig. En anden Maafact Biernes
fulde ijs. En anden Maafact Biernes
fulde ijs. En anden Maafact Biernes

Uden 3 Mr.

12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
34
36
38
40
42
44
46
48
50
52
54
56
58
60
62
64
66
68
70
72
74
76
78
80
82
84
86
88
90
92
94
96
98
100
120
140
160
180
200
220
240
260
280
300
320
340
360
380
400
420
440
460
480
500

Ejeren vilgte mig den 14. April 1749
 Der Kun blot vilje Smæringer paa den
 Indre over 3 Markers Vigt.

En større Trochsenes fra Valders.

Den er af vil Skjæde og vil
 næsten alle halde i smør-skuden
 som koster 18.

Felle Kongen 31 T., hvoraf Skjæde 9 og
 Stangen 22 T. - Lovdels største Dæ-
 lene omfatter 1 1/2 og Stangen 1 1/2 T. - Triema-
 uren forarbejdet af aspe, Kulvot og
 slankt af Blødt, Barre og Mig. Den
 ser saaledes ud som her staande af
 ards viser. Denne Bismær kjøb

te jeg for 60 Skj. - Den har fra
 odytuel Tid været i besværd paa
 Keltun i Valders. Været ind til
 een Vgs Vigt herinde vejer paa den
 i Stockholm 2 1/2 T. - Bismær almindelig
 at veje paa 2 1/2 T. - se her i det Ved Stranden.

En Drille-Skaalte af iriske Øll af.

Ligesom Valdansk falk af iriske Blåser i
 forrige Tid var Bismær Ljestrid iriske Drille
 Keltun af Sogne Indretninger, som
 gjorde, at den der var ubekendt men
 bese, og kunde Drille af dem men
 blot iriske Drille til Lige for de
 iriske vedende, saaledes iriske Drille
 vare endnu i Valders et Slags Øllskan-

ne af saadan Indretning, hvilke de
 give det meget paa sine øgte norske,
 navn, Maafact-Biener: et navn,
 hvoraf man forger forer og iriske,
 Maalen har ingen Præm, som ar-
 dere Drillekar, men paa slagne Tager
 "ger saaledes. - En af disse fule-
 skromen lige Tagger har et lidet fint Skul
 i Spidse, hvilket gaar ijsnoren
 den Stav, hvorom den slæber, lige nu
 til Maalens Bund, hvor er underlyt
 et større Skul, der slæber i forbindelse
 med Aubringen ijsnoren slæber
 lige op til Taggeren. Der, der alle
 dette, kan ijsnoren Aubringen i
 Denne Tager lige Maalens fule Tager
 "ger i sig. - En anden Maalkjøbe
 fule i sig. - En anden Maalkjøbe
 "ger i sig. - En anden Maalkjøbe

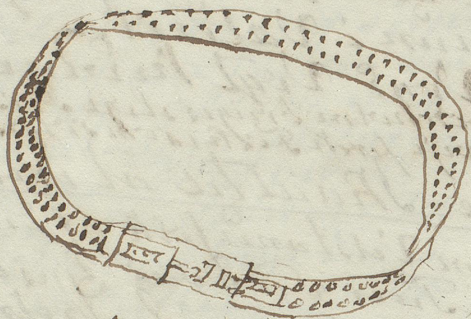
12 No 4 3 My 2 My
 12 No 1
 12 My
 1 My
 12 No 1
 1 My
 12 No 1
 1 My

12 No 1
 1 My

Loder = Liv = Botte for Fruentimer i Valders.

Et saadant Lidskjold jeg mig her Thors ten Jensen Njstuen. Dit er et Lidskjold, af Lidskjold Loder, forstret med en rødt Lidskjold af gjennebrændte, Alvederne uad vordende, i begge Endes midter, Mesfingergaaler, og forstret med et ugraveret Mesfingergaals. Solgeren sagde, at naar du entimerne sjænt enten paa Flaanden eller paa Ruth, plejde de at sette sig tilbede det eller det Lidskjold, som er omvundet med den Ud, Liden eller Strye, der skal sjæntes, skal med Enden inlænt deres Frip og Bøttet, Det der omvundet saaledes ud.

Et andet Lidskjold indkjøbte jeg paa Lidskjolden, Man kalder dem det Lidskjold = Botter.

Et andet Slags Livbotter for Qvinder i Valders.

Disse Botter ere af samme Bredde, sigde af god Stigel, hvorpaa der er indvendig anbragt Liden, Loderrem er fastet gennem Brude, i Form af Firkant pannede, vordende fra hverandre, tagende Mesfingergaaler, forstret hver med nedhængende gjennebrændte Lidskjold af Mesfingergaalt sammenhøstet med et af Lidskjolden med et Lidskjold paa Liden, saaledes Lidskjold og forstret Mesfingergaaler forstret Liden og Liden er ender er en Flage og i den anden en Aabning til at faste Liden i. En enkelt Klode og Liden 2 Studer aftrykt her.

a. almindelig Lidskjold. - b og c. Lidskjold og Liden til Lige. Et saadant Lidskjold kaldes: Høls = Botte, og Mesfingergaaler Liden, Høls = Botte.

Trojs og Trojs=Alsk.

Under det første Navn indbefalte Valderer
ene Gledskdale eller Moller, som have en til
en Side indstaaende Tind eller Runne,
som naar den vore Tind er aaben lige
som Tind er naar en Mager.

Det indstaaende Navn gives et Højs
Troebiller, der have en lige & aaben
indstaaende Tind som Trojsene. De
bruges til at skjønne Drikkevarer
i andre Navn.

Vongja, Vongje kaldes man i Valder en
Gledskdale, der har en til 2 hinanden
modsatte Sider indstaaende bred og
flad Havn, som ovenfra betragtes
ser ud lig en Ving.

Prøjs=Solje, af Solv, for Prøje i Valder.

Den er rund og stor, i Diameter, prydet
med 6 kronede Hæder og indimod 12
med 6 runde Hæder, i hvilke staae
i rækker, gennembrudt og bredt arbejde,
vexellende en Side og en Side. Den
er en 4 kantet Aabning, og over sin
væge gaar en Torn. Vægen 3/4 L. v.
Denne Solje kjæbte jeg af Knud Jensen
i Stuen, tilhørende en Melnede, 1/2 L. v. v. v.
Prøje=Solje, ogsaa af Solv.
Den første ser saaledes ud:

Handwritten notes in the right margin, including the word 'sulle' and other illegible characters.

Kirkedors - Ring fra St. Thomas Kirke paa
Flejsøed.

Denne Ring er støbt af Messingmalme,
5 1/2 d. i Diameter, 1/2 d. tyk og 8 Kantet.
Paa Forsiden har den 3 opstijede, lige
"dannede Ringper, der paa Siderne
ere forvorne med indfildede Strider.
Paa den første Ring fra højre Side
staar Bogenlavet , paa den nederste
Bogenlavet og paa den tredje til
Venstre et 2, alle indskærne i Rings
"pernes Midte. Ved nederste Rings
begynder følgende, med romertal skaa
"junktur skrevne Inscription:

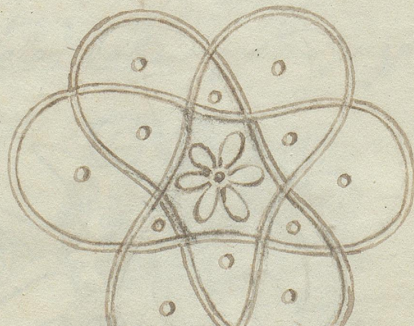
Den Ring var givet til St. Thomas
Kirke Jehanne Amersater
Anders Døder den 25 Marti
anno 1674. —

Jeg kjøbte Ringen af Thorslen Jon
sin Njestein, der havde arvet
den efter sin Døder, Jon Knudsen
Njestein, hvem Ringen og alle
"Lagene af Ringen ved Døling til
"faldt den Kirken i Arvet og blev
nedbrudt. —

Altrestagen gies af Knud Jensen
Njestein. — Den af alme Ardeleg
gameldags Færd og ind i Indskriften
Den afkjøbte Ejeren for 1 Spid. —

Sanel Clafs Mose er en Figur, som hos

Skøderne i Hemsdal
og paa flere Steder
almindelige indskje
"ves som Firat paa
deres Bors hals. Den
afmærkes ved en Pas
"fer ved at slaafte
"Girler, og der saa
"ledes ud:

Det er maastee den odelte Form af

13

den Duxen der findes anbrugt i Trossen
ihjemme Domcapitelis Segl, og som
saavid jeg erindrer, ogsaa er an-
brugt flere Stæder paa Domkirke
bygningen i Trondhjem.

Pjoberg kaldes den øverste Fjeldstue i Hemsedal
op imod Selvdal. Navnet kunne
maaskee indledes af Gort / Borv.
Da dette Stags Dyr muligens de
eldre Tider har haad Fjeldstue
I sin Tid er Pjoberg den lilla
sten foranvint til Pjoberg.
Gay andrer det imidlertid temeli-
gere, at Navnet er afledt og for-
vandsket af Navnet paa en lilla
og nu i Daleen liggende Gaard
Pjonneberg, under hvilket Pjoe-
bergs firdum var en Fjeldstol.

Persejern af Vegsteen.

Saadanne Fugler og
bruges til alle indm
og af de bræder

derge og bygge et Exempel paa
Mærkeligt paa de Fugler
De ere maaskee Tjener for de nu bræ-
dage og Jern forfordigede, Persejern.
Det er dog muligt, at de ere afledt
ninger af same, hvilket man maaskee
lettest og rettest kunde gaae afjort
ved Hjelpe af den Benovnelle, man gi-
ver dette Næstak, saasemt et eget
nationalt Navn paa same Navn
Solgeren kjende ikke et saadant
gik Navn.

Ljögær / lucalis canonicus / opholder sig paa de
 høiest liggende Fjeldtuer i Bergens og
 ligger huius Aft. Jeg saae den første
 paa Njæstuen og Njæberg, men den
 Sang endom d. 10. July var ren og
 klar, stillet jeg, at Tingten antomtes
 meget almindelig i disse Tractat end
 til de lavere Dalstrækninger, her
 "ket Ljeren af Njæberg betrukkede, da
 man sagde, at Ljögær almindeligen
 først hores den 1. Juni, sjelden i
 Maj Maaned.

Troer paa Fjeldet. Jeg fandt endel saae
 "danne, voxne saavel som Unge, ved
 Njæstuen. De vare alle, saa
 "vidt jeg skjonnede, af Arden va-
 "relemporire.

Sprogbenordninger.

+ Trou, Traa, Slue paa vart saa heite
 saa Traustou i Flaure has. Kei
 "Dal.

- x Bindings Klave, Stillekrog; den forau d.
- x Maafaa-Bidne, Drille-Maal, liges d.
- x Trojs, Stytaal und end, liges d.
- x Trojs, Ask, Lotta und end, liges d.
- x Vongje, Stytaal und Maarud stad gant, liges
- x Lipbinding-Maad, Maarbaad for Uruuge
 "grn, Uruuk und Uruun.
- x Hop-Hella i Leisdal holdes til at
- x Helne Har dangis hilde Heste med naar de
- x Heye-Hoft Uopstot gaar inde i harken,
- x Hijll Noromb
- x Frug, Fruck, et liden heltbotte, som lig
 "oktes med Skinn, end forles med
- x Uruust i Dalen, Uruust end i Dalen

Oldsager.

Skub med Zivrligt Sculpsur- Arbejde.

Proprietær Peder Hjermann paa Non
sum i Seirdal har et suubunt,
som, efter hvad jeg herte fortolte
derom, er af lignende Sort som
Mulleets fra Herlöv.

et andet, som ligeledes skal være
meget smukt, ej af Hæverens af
Fjellguarden Hjertingens i Horthus
enness i Sjister. Ejeren skal være
trængende paa at det er rimeligt
at han vil affrakte Skubel for
en taalrig Pris.

Sprogbemærkninger.

Ord, som i de Bergantiske Dialecter ere femi
mine og i den ubest. Art: ende sig paa a eller
e, faldt i den bestemte Art: Endelsen: o.
saaledes: ej gjenta, gjente, best. gjento.
Dit samme er talminneligen Tilfaldet med same
Stags Ord, der ender paa en Vovsvant, f. ex
tois, best. toiso; men i Hardsanger siges
i best. Art: toise; der i Udtalen ndalen liden
som toise.

* Gardbeer, Jarber, halve baude Soyninger og Hurd
angere Jarber.

* Gjel er i Udtalen et utmindeligt Mandnavn,
formodentlig det same som Gjiler paa
Ejlandt.

Gorse (fransk) Dreng, er bestogtet med det Friske
Dialect. Ord. Gorso paa Dreng) og det
franske garken.

* Gorta, (paa Fransk) - Hardsanger
* Holabolle, (paa Fransk) - Hardsanger
Holan, (paa Fransk) - Hardsanger

Hellige Troer, Paa Halland, i Legunger
 Præstegjeld i sogn; er en overmaade stor
 Ege, som fra gammel Tid har været
 fredet og holdet svært ansigt for hellige
 Paa Lundeved, i Kenderrijske Pstpr. i Hall.
 sanger, findes en stor, fredet Kirk, ved
 hvis Side Gaardens Boere endog ind
 til de tidligere Tider skulle have holdt
 Med hvad Lovordug^{er} efter.
 Paa Gaarden Svartved, i samme
 Præstegjeld, stod indtil for faa Aar
 siden en stor, oldgamel Kirk, der
 stode fredede, og bys Olie faldt ned. De
 boere satte ligeledes her skad til for
 de vinderjødiske hver Lovordug^{er} guden.
 I Hasteris Præstegjeld i Kenderrijske Sogn
 paa Gaarden ijtelle der jo slaver in me
 get stor, oldgamel Kirk, hvis Gæne
 aldrig ere bleve græstede, og som
 Bøderne hver Lovordug^{er} efter have
 haft for Skik at gaae rundt om
 slyngende Gaalmer.

Borgund-Kirkens Helighed. - Paa den ene
 af denne Kirkes 3 Helighed findes stort
 spæden Indskrift.

IN SANCTVS LAVRENCIUS,

Denne Helgen har formodentlig været
 Kirkens Patron, og Kirkens navn efter
 ved St. Laurentii Kirke. Sejg Daren sigl herom
 i sin Beskrivelse paa den nævnte Præstegjeld.

Trøjgde Kirke i Uroland her ligger paa en
 Bøddike, en Trøj, Tol ovenfor den nu
 næsten uroland, Kirke, - Kirkegaard
 den er endnu helligere at see paa
 Gaarden Vinjum. - Jeg kjøbte i Juli
 1846 følgende af Kirkegaardens opgravne, Sags

1. Kirkens Nøgle, af
 Jern, 5 1/2 Længde
 Bredt 1 1/2 d. Bredt.

Paa Naborgaarden Orsted, der ligger paa
sin Side af Egen lige over for Aften?
Drosteegaard, findes ogsaa adskillige Grav-
høje, og der blandt 2 topper, der ere lige
saa smalle og vel conservede som de
forberete. Der findes ogsaa paa Torven
og Loven ved Vastbjergvandet indel gravtøje
hvoraf nogle ere indgravede.

Stemplet Troebismer. At man i Olde Tider i Nor-
ge har brugt Troebismer, erfarede jeg
i Urtland, hvor Lette Loven forordede
Misset at aadan, forsynet med fol-

Stemplet er ind-
lystet. Da det
døde 1648, og
ror sig efter
hans Dødsbe-
dømmelse
200 maastree
gamle.
Det blev efter
den Dødsbe-
dømmelse
en anden Troebismer, som
lignende, men
sigt contribuere
i Medlem af
Stemplet.

gerde Stempe-
Stemplet er ind-
lystet. Da det
døde 1648, og
ror sig efter
hans Dødsbe-
dømmelse
200 maastree
gamle.
Det blev efter
den Dødsbe-
dømmelse
en anden Troebismer, som
lignende, men
sigt contribuere
i Medlem af
Stemplet.

Storst Pølge i Urtland har sig udleg-
net som aadan indte videre, og be-
verede mig som Gortingens for 1846
en Spør.

Antiquiteter i Urtlands Hovedkirke.

1. Døbefonten, som er indbygget af Vægsten
med 8 Søjler paa Siderne og er Sammen-
sat af 3 Stykker Løst gemte godt
vedligeholdt.
2. Høvelskarret, af Bronze, næst be-
skadiget.
Dette Sk. leverde Provt Pølge, om man
sigt at skaffe Misset fra Kirkens
Dødsbeholdning i den sidste Dødsbeholdning.

3. Klokkerne, - 19
Paa den ene staaer med almindelig latente
Bogstav: Heinrichs Brevd. / Prov.
kaldet. / Nordenskiöld. Anno 1682.
Paa den anden:

" Denne Klokke som tilhører Vang
Kloster Kirke i Ulland, i det Bergens
omstøbt anno 1668 af Jeps Lunde, og
af Hr. Steen Wollo og Mikael Gaye,
af Lötträn, me seg: og er vistnok
en af Kirkens Klokker, skide siges at
sagde - om Datten, inden Dronnes Krigs-
vare bleven flyttet fra den gamle Kirke
og Kirke til Ullands den Vang Kirke.
Dette medreges ud af Klokkerens Aarstal,
men da den ene er omstøbt, bevies
den Aarstal intet, sege de som troe
paa Sagnet, hvorimod det godtjør
at Kirkens har haft en anden gam-
mel Klokke, der sandsynligvis kan
have tilhørt den gamle Kirke, der blev
fejdet omkring 1444. "

Fund af Antiquiteter paa Flom, i Ulland.

En gravhøj skal i 1844 være fundet
indtil Berle og Drøfing ved Kober, men
jeg kunde ingen nærmere Undersøgelse
erholde derom, da først ingen Mænd
vare vare at finde paa Gaarden.

Bautastene paa Drettern og Flom.

I Dretterns Udmark, blot ved Landvejen
staaer en cirka 4 Al. høj, firkantet Bau-
taste, og en anden ligger ovenfor
Ullands nedgynghen i Jorden, net ved
den staaendes Fod.

Paa Elvemølen lidt ovenfor Floms
Kirke og Brove, staaer en bred, omstøbt
3 Aln høj, ovalt afrundet Bautaste
og lidt længere op ved Elven staaer en anden
mindre. En tredje slige skal findes
deromte der have staaet paa Gaardens
Mark, men de ere bleve omstøbt og brugt
til at væv om et Krig.

Sprogbeholdningen

test stok et loirevel stokstykke, en stor chaste af sten
x utstok loirevel ved stenskrud.

x stoka ^{stykke} revne, strøde løs.

x fram, adv: fram. Dette Ord brüge Bønderne, naar der tales om en Dal eller Dalstrokning, i en Bemærkning, Det er mædt at, men man "stee røfigere, Jern den eller almindelige fram i Dalen er, langt ind, højt op i Dalen, og den framale Gær er, den langt ind, højt op i Dalen beliggende Gaarde. Naar vi sige fram, fremst i Dalen, lortte vi os som dragen tid af, Bønderne dermed sig som kommende ind Donne.

x Sulna, v. svinde,

x skroven, adj, kivil indeni, jaorte.

x Maafabene J:ne foran d: g: er ogsaa et Skjellord som betydet en Bøddiger, en Person som skuffer andre, som man er kvan et J:aa, J: Svindale.

x Soole, Nijghvirede, Nijghbeer.

x Slopas: ein, løber, troe Arbejdet, ogsaa Slobetoug, et Dely hrot ved en Daae løber efter et Partij.

x Prunk, Prunktye, bændt Skjort af nu ennubrasvognu Skag

x Korraap: inegne af 2 eller flere. Korraadeji Signu af Daa.

x Prigler, ein, sterk Vind. Da blose tet ein prigler laa in Surravind.

Antiquitet paa Dyrdaal i Vestre Skibede

Naar denne Gård skal forvædes et meget stort Sleg. "vord med en egen, til opvarering af Høj Gård. De Antiquiteter der skal gæve meget langt op over Armen paa den som færdets rosten lige op til Skibet over.

Sagn

Ved Vilddet af Norderfjorden i Norderlands Prestegjeld er
 et højt bjeld kaldet Stavemugerniporen. - Anter-
 mængden af dette Sagn er, at en Shoemaker, som
 var borte til Davidstraf, feli Dorte om Dornuving
 derom han nedfra kunde gaa op til ^{der i Lugga hebit} ~~den~~ Toppen fremragende ^{der} ~~den~~ ^{sitte sig}
 der og sig et Par Sko, hvilket han skul-
 have gjort, da Skoene vare forrige, og
 han var iford med et joutike Verktøjet i sin
 fald et stikke Drey fra ham, og i det han
 lod sig se frem over for et i Fortøjse sigte,
 sigtede han selv ud over Bjeldet, saa at den
 eller sigte Dornuving af kom ham ligesom
 Huden, ^{der i Lugga hebit} ~~den~~ ^{der} ~~den~~ ^{sitte sig}
 Skoene kaldet Stavemugerniporen, men sigte
 sigte ^{der i Lugga hebit} ~~den~~ ^{der} ~~den~~ ^{sitte sig}
 angar om et Dyr ^{der i Lugga hebit} ~~den~~ ^{der} ~~den~~ ^{sitte sig}
 i Odre, blot med den Dornuving, et Dyr,
 ikke et stikke Drey, faldt fra Stavemugerniporen.
 Disse Sagn synes at vere allegoriske Fortællinger,
 som skulle vise, at Menndket, efter at have
 maalt store Gode, ^{der i Lugga hebit} ~~den~~ ^{der} ~~den~~ ^{sitte sig}
 for Praydelteri skyle.

Under Gaarden Dyrud, i Norder Skibred i Sogn,
 heres en Stokkeleg Skogstad kaldet der er Gaard-
 den bide Stokke. Denne var i Oldtiden bebij-
 get, og brugtes og bebodes af Havnangere; men
 disse sigte sigte under Svartedouen, og Ste-
 det laae den om. Da Lyden siden sigte be-
 fæhens Toge de, som bebode sig paa Dyr-
 dal, Skogstad sig, som Stokkeleg, og brugte
 den lange Saalver. Efter flere Aar Dyrud
 kom Avninger af de bebode Havnangere, der
 heres bide paa Skogstad, og gjorde Dyrud
 paa samme som deres Ejendom. Dyruds Nabo-
 here, understode af Skommanden paa Skogstad,
 viste dem da en anden Lurigt Stokke leg paa Skog-
 stad, og da Havnangerne fænt denne for sigte
 til at sigte og bebijget, lode de deres Avninger
 fare.

Man saer om 1846/1847

22) Skjedde i Tinnu-mønterne af Slodt i ferrig Hvide,
og der gives samstems kvællige Critid i Gravhøje
hverke, naar man støber Suovul paa dem med
en Jernstang, give en uimje Ligt fra sig i en
alder made antaget at be alle Hvide. (Se
/i Facitlet af en gammel Mann fra Tjvedal.)

Nælebruder af et eget Slags.

Dee er, isen paa Væststranden. Ophejm i
vintj Sjønebrødre Grandfærene en egen Sjøst
Nælebruder, hvort Ders Sjømands forreder.
Disse Bruder, der see en som en Sjø med 3 a
4 Blade i, stikker sig i en af Sjøne. Jern
eller Blide forpordigt Sjøne. Det ved
en dem er høstet de. Brødet og boret ved
siden lige som endene boret gres. Jern
vinder. Sigt mulegalt. Ders paa en Sjø
Nælebruder har jeg kunnet opspor.
Grundene brægtte ogsaa paa andre Steder.
Jeg kjøber en saadan paa de Grundene.

Se - Ormer i Ualvrig - Vand i Ualv

Hvortor en mindre Sølorm, som en gang
skal have levet i alle Vand, og som blev slagt
vet sig af et Sjødrev. Stok, Utalv, hø
vres gamle almindelig, af Ualv. Almue
der fæstle den vortent med de samme
Ormtorigheder, som ogsaaes mig af he
nemad, samt Høst. De hundrede mange
er endle mig til Sjøen en Sjøhvor
vil. Sjøen af dette Under Dyr. - Sjøen
mand Orstad har endre en Lign. Bør, som
er hulen af den Sjøhvor, hvoraf det
af Høst indimide Sjøne var afsaget.

Svoter om at see Museet i Bergen blive
af mig give til Kong og Tronlen Sjøstend,
Lindes Navistien, Knud Sjøstend, Sjøstend
Lindesmand Orstad og Døtre, Svoter Sjøstend
Lindes Konge Stephen Oldensand, den sidste
af Gessen i Høst.

Beständig voxende Steenhouge

Ligesom der ved Vejen imellem Jústedalen
 og Lyster ligger en Steenhougs Grube i blinde
 Blot og større fordi indherfor bive rejende
 ansæd sig jælig at forøge den med en Sten
 som trækastes paa den saaledes og der ved
 Vejen imellem Talematten og Prodal en
 stenhoug, som paa lige Maade faaer sit
 Offer af den Sten fra hver der befæjedes.
 Grunden til denne Stik er mig ikke be-
 kjendt, men Thitroy, Nulmørn her, sa-
 arvidt jeg huier, ndvdt den i arne Drejsbe-
 indretninger foraaridt Hængen i Júst-
 edalen angives, ^{ist indtænkt i No 171 for 1848 ere}
 om saadanne Høuge indfælt. ^{nye Drejninger og Indgange}
 er fulde af Sten. Kæstel.

Sabel paa Skjærpe.

Paa denne, i Nordalen i Sogne beliggende Gaard
 forvares en Sabel, som fra almindelig Tid har
 ligget der, og siges at skulle vere opgravet af en
 Gravhøj. Dit er en Kirkesabel, med smukt
 Håndfang og temmelig forrustet Skjærpe. Paa
 begge Sider af dens overste Deel staaer i smukt
 indskaaet med romerske Majusler følgende
 korte latinske Vers: "Sic, sed cui vide".

Dette Vers, og Sabelens hele Væsen, søger hen
 til at den skriver sig fra Midtalderen, og
 at den altsaa ikke er funden i en Gravhøj. Den
 har formodentlig været et af de Vaaben, Pæ-
 vrene have haft for deres Gaard.

Framnes.

Dette oldgamle Navn paa Vangnes i Sognefjorden
 er endnu ikke indvdt hos Alminden. - Jeg horte
 Billeder fra Bukke og Guldvangen i Nordens
 skibrede veltunde Præstegjeld benævne Vangnes
 saaledes, og da jeg spurgte dem, om dette var
 den almindelige Salmundskab dem? svarede de,
 at de kalde Stedet saavel Framnes som Vangnes.

Posture af Squalus spinax.

I Peterus af en Squalus spinax, som fangedes paa Asthørd, fandtes 14 Fister, hvilke vare om trent 5 T. lange. — Efterat de nogle Dage viligeme uiteras havde lægget i Bronchierne var de nu saa Ogsedthene i en indvendig og uiteras i en kontraheret, at man nysser kan see faae 2 af dem med Ogsedthene ind i uiteras. —

Konge-Sengeren paa Wüg, paa Færøerne.

(see foran S. 83)

Eller min Broder, som jeg strax i Juni Maaned ventede veltide om Sengerens Tilværelse, og anmodede om at undersøge, af hvad Beskaffethed den var, og hvor vidt den kunde faaes Nytt til Mennesket, har jeg allerede i Juli Underretning om, at Sengeren ikk af samme Beskaffethed som Menneskets Seng fra Skornagalen, og at den er at faae for sig selv. Jeg skrygte mig eller at tilskrive min Broder, og bad ham vilige alene strax at slaae til, men ogsaa at lade Sengeren hente. — Det kunde eller gaae som med Menneskets oldt fra Maadrig Delalaget, det toges os ind af Hønderne i stedet. Det allerede var paa Vejen til Sjællands Museum. Sjællands Museum, som skal leve i det gamle Huset paa Nørrebro, som skal leve i det gamle Huset paa Nørrebro.
 Konge-Sengeren kaldes i Juni.

x Serre, Svore. — Saaledes kaldes man i Strijen meget characteristisk en Skrede, af Jern, Sten eller Sne, fordi det kun er den ijene Skerpe eller Beskaffethed. Svoren eller Svorden der afflødtes og skredes nu, medens de indfor vorer sig faste. Dele, Krøkker, Tyldet, bliver uordelig,
 x Atrede kaldes i Strijen ^{eller i den gamle Strijen} eller i Bergens Stift kaldes Je eller Attebore, Vindels eller Bageringning eller Tilbagekomme paa den eller herhørende Bøvm, hvor det er et Nær eller i Dugl.

Gammel Benovrelse paa Vogt og Amaal

en Vogt af 2 og et halvt Bismerspund kaldes endnu
 Strig en Sjetting. Dette kan tjene til at for-
 klare hvad der i Pergamentbreve og Registre er
 forveglede fortales ved setting i en Guard, en
 Benovrelse, som jeg ingenlids har set tilfærdig.
 stillende forklaret. Jeg vil istsaa hvad
 Munch siger derom i hans Udgave af Bojers
Historiske Raektaenn. Naar de Bismerspund
 var en Sjetting. Setting, hvad betyder da en Vogt,
 hvoraf Sjettingen var en Deel. en Sjettedeel. Den
 har vel udgjort fem Vogter eller fentten Bis-
 merspund. Munch erholdes i Anmæth-
 ningerne til Bergens Halvtennds Bog, S. 91, at han
 ikke har kunnd indfinde hvad Setting — saaledes skri-
 ves Ordet i Manuskriptet — betyder, men han leve-
 ner Conjecturer derom, ligesom han anföret et
 Manuskript, hvori siges, at Setting er tre Bis-
 merspund, og mener, at Ordet Setting maae
 indledes af Statt. — Skulde dette svare være rigtig,
 kan Naabnet Setting ikke, saaledes som jeg oven-
 stes har antydet, tjene af sex, eller syv, en
 Sjettedeel af en vis anden Størrelse.
 Men et Manadarmetabol eller Lahystbol, saaledes
 som Munch ihter ibid. S. 90, vorde 1/2 Mark rent Sölv
 eller noget mere, og Marken 3 Löber, samt Löber
 og Pund, da har et Manadarmetabol Lahyst
bol udgjort omtrent 15 Pund, hvoraf det som Strig-
 ingente endnu kaldes en Sjetting, d. e. 2 1/2 Pund,
 udgjör en Sjettedeel. Det samme kommer ud, hvis
 som Munch siger, Manadarmetabolat har været
 ansat i Guld og regnet til 6 Oxer, hvoraf
 en Sjetting 1/3 Pund, er en Sjettedeel. Det kan
 vel omkom mig at tænke uantageligt, at den
 Størrelse, hvoraf 2 1/2 Bismerspund er 1/6, kan
 været et Manadarmetabol eller Lahystbol, eller
 1/2 Mark rent Sölv, eller 6 Oxer, og at det er
 tjener af Ordet Setting — hvilket man, som
 jeg endorer, i flere Dokumenter ogsaa finder

Den gamle Benovrelse paa Vogt og Amaal er en Sjetting af 2 og et halvt Bismerspund.

af Tinevet; Settlinge — er af Sex, samtl at det ²⁷er
oversatlet med Hjelleder af 1 Skundarmilla =
eller Læder-Bot, 1 1/2 Mark rent Sølvs eller 6
Oyers Leje i Jordnydd.

Dette er nu her Lædelig med Tinevet, men
fortjener normere at overbejes.

— I andre Dergentheriske Districter bruger
man jo ogsaa Skovvullen, en Settling Korn,
Hvornæst indgør den? Dersom den, saa-
tedis saa jeg har gaaet til at formode, indbefet-
ter 1/2 Skjoppe, Tonden paa gammel Væs bereg-
net til 1/2 Skjoppe, eller Dersom den i 2 Væt
indgør 2 1/2 Tø, og Tonden af Korn, som ul-
mindeligt, anstilles til 2 Fuger eller 1 1/2 Tø,
Der er en Settling, 1/6 af Tondens Maal og Vægt,
hvilket atter betyger min Hjip, og her
Ond et Settlinge Dyrindelig og rette Præmottid.
I Skovvullen har jeg en Skovvulle, som er en Settling i gammel
Skjop, hvilket Maal forholder sig til 2 1/2 Tø og 1/2 Tø.

Vasloige-Vandet og Strijers Vandet.

Det første af disse og den nedenfor i samme vorende,
i hvil lange og flade Dal har samme Pæliggenhed
i Forhold til Urtlandfjorden i Søen, som Strijers-
vandet og den nedenfor samme liggende, i hvil
levnge, flade Strijers-Dal i Forhold til Strijers-
fjorden i Nordfjord. — Debrayter man fortjener
den og dennes Læg, de forskjellige paa Dale-
men så der vorende høje Terrasser, og den ubety-
delige Højde, hvori disse 2 Vand ligg overover
de høitvarende Fjorde, da bliver det vel ingen Tvivl
om, at jo disse Vand engang højt oppe i Fjorden
have hørt til bemeldte Fjorde og indgørt Dams-
væne eller de inderste dele af samme. Saa
hvordan Loven, den øverste Læard i Dalen
nedenfor Vasloigevandet, har man i Jorden fun-
det dele af et ubkjere stort Mælet, som Sag-
net vil tilløge en Søorm: see S. 22. / men som

uopaastrueligehedens tilhørt en Hval. Dette viser
 da at Søen fordem har strakt sig op i og over
 Vestsjællandskysten; og det er ikke ukendeligt, at
 man engang ved Gravning eller ved Jordbæ-
 det i Strømdalen vil støde paa eller opda-
 ge lignende Levinger af Fortidens Særhi-
 ved. Omkostsime Jagttagere, hvoraf lige
 Dule der verre have faa, vilde vil ogsaa ved
 stige Leiligheder kunne finde, at der paa de
 laveste Delle af de ved Skredene blottede Bjerg-
 foder, høftes Skjel, der tilhøre eller leve i
 Den sætte Sæ, ikke i de første Vand. —
 Omundskyndt den Tid, hvori disse Vand
 skulle have været Dæ af Jordene, er for-
 historisk, er det maaskee dog vordt at bygge
 skotke til, at de 2 nedvise Guarde ved Sj-
 landskysten, en paa hver Side af søen, her
 de: Sunde, Store Sunde og Smalle Sunde
Sunde, hvilket Navne muligens have de
 Oprindelse af en oldgamal Tradition om, at
 disse Guarde engang laae ved et Sund af
 Sjorden. — Navnene Esde, Bøe, Gjörve og
 Aarheim, m. H. paa Guarde side i Strømda-
 len kunne vore dæst givne med Hensyn til
 Lokalets Beskaffenhed efter at Strømdalen fra
 Vestsiden og ned efter ved Deltet og fra Fj-
 lden nedskyldt Sand og Jord var bleven saa
 sledig opfyldt at en Dal fronsud der hvor
 Sjorden tilforn biddede Bunden. —
 Dalen voxer eller udvider sig uformodt ned ved
 Sjorden. — Et Delta er allerede ved Elvemundin-
 gen begyndt at dannes af Sand og Grus, som
 den store Elv nedskylder, og der vil næppe med-
 gaue meget lang Tid førend Sjællandskysten
 ned ved Søen blive betydeligen udvidet.

20
Olivmandet, i Frederikens Prolegjete,
har ligeledes vistnok forhen engang
vort Fjerdens Stuen, og delens
nære Del, en Strækning af vandret
1/2 Mil, legget under Sten. Vær
Det kniber sig sammen omkring 1/2 Mil
ovindfor Vaskelsen, og der ligger Gaarde
"ne Sunds og flere Lunde. Et stort
Delta dannes sig ind i Fjorden neden
"for Kirken."

Mesjing-Fad, med Indskrift, i Olden.

Gaardbrøder Lars Olsen Brøder, i Olden i
Nordfjord, ejer et Mesjing-Fad, i hvis Midtestaae
i ophøjet Dreved Arbejde, 2 Moner, som paa en
Stang bore imellem sig paa sine Skuldre
en stor Samling af Noget, som formentlig
skal være Vindruer. — Indet omkring
staaer, imellem 2 Linjer, følgende med det
sejls romerske Tegnsprog Ordene, Indskrift
Eduard de Minfrid, formentlig Fabrician
"tens Auen: Eduard de Minfrid. D. 16.
"dens Kirke tilførs har et et Døbefad af
Mesjing, hvilket for indel år siden er
ombyttet med et Sinfad, er det ikke usand-
"synligt, at det ovenfor beskrevne Mesjing-
"fad, omendtyndt noget lidt og fladt, har
vort Kirkes Døbefad, men det kan vel være
mueligt, at dattet Kirke har været bestemt og
brugt til privat Brug, da de Figurer, det
indeholder, ikke er bibelske. —

Oldens Kirke

Denne store, mørke Troekirke har ikke egent-
"ligen noget, som er særlig mærkeligt. — Paa
Veggene honge nogle maadeligt malte Portrai-
"tler af den vormalige Familie i Strijen — Kirken
forrige Ejere — og et bibelsk Stykke, Kristus,

som opfordrer den, det er veen, til at kaste
 den sorte Sten. — Påland Portralet er
 et Burreportræt, som for første mals Skjæl
 fortjener nogen Opmærksomhed. — Portralet skal
 være en Haar gammel Tønning, som i 17de De-
 cennium af 17de Seculum afbildede i Strijns
 Kæ. — Den Væggen mellem Chord og Skibet
 hænger paa Chord-Siden & godt malet Portrai-
 et er en Brest og hans Hone, og imellem dem
 er opbragt et i Tre indskåret, meget ude-
 ligt Vaaben, hvori, blundt andet, overat
 en stor Svane, og i 2 af Fildene nedvæn-
 det. — om jeg husker ret, & Swaner i hvert.
 Dette Vaaben kan ikke antages at have
 været Præstefolkernes, da det siges at have fra
 Olaf Tryg af været opbevaret paa Guarden
 Muri — paa hvis Grund Kirken staaer — og at
 en af Guardenes Fæbøve i sinere Tid har
 forordt det til Kirken, hvor man fandt
 at det passende Binde anbringes imellem Præ-
 stepartiet.
 I Sæmnet honge 2 Klotker, begge med
 Indskæret, som ikke indholde noget mætti-
 gtsomt. — Den ene er stolt i K. Beskrivelser
 1687, den anden i Bergen 1742. —

Cecilia's Krone.

Saaledes kaldes et i Nuyggrunden af Olden-
 Dalen liggende Bjeld, hvis Topp er ganske
 ualmindelig. —

Det ser omst. Saaledes ud:

Sæmnet Cecilia's Krone
 har det vist faaet af

de catholske Gæstlige,
 medens disse forstode
 Gæstgjæstten her. —

Skarsteenpaal Aften i Olden. 29. 31

Paa denne Gaard har staaet oprejst en smuk
Skarsteen, som nu ligger ved Strandkanten.
Den omkranset 30 Ellen fra Søen, ikke langt,
paa ca 200 Skridt, fra Gaardens Høle.

Den er $6\frac{1}{4}$ Aln lang, ved
nederste Ende $1\frac{1}{4}$ Aln bred,
og i Toppen 12 Tommer.

Denes Tykkelse er $\frac{1}{2}$ Aln.

Paa den opad vendende
Bredside og paa Smal-
siden er der ingen
Skar at se. Stenen
har inden i sig staaet
oprejst et ved det Høle,
hvor den ligger, da der vi-
des et Høle, hvori den har
staaet, og omkring dette
Stene, der have tynt sig
at stigte og befæste den.

Glasrudder med puelbrinte Fingerr.

Den nedre Lænde af den i
Hølet vare mange & lige, som ikke blev
blevte til Søens Bønder. De
kunde muligens ind med sig
nogle af dem.

Troebriener

Fluisman Gutorm paa (Kraanæs)
i Søens Løyn i Nordjyden er en
Den. Om den er justeret vidt, ikk

Denne Kirkes Klokker.

Denne Kirke har 2 smaa Klokker, den ene er en Ind. Kirke, den anden er en Tuen; Verbum Domini manet s. og vi: "Dere et Dur Ord, formodentlig: in Stormning" samt Clavertallet: 1894.

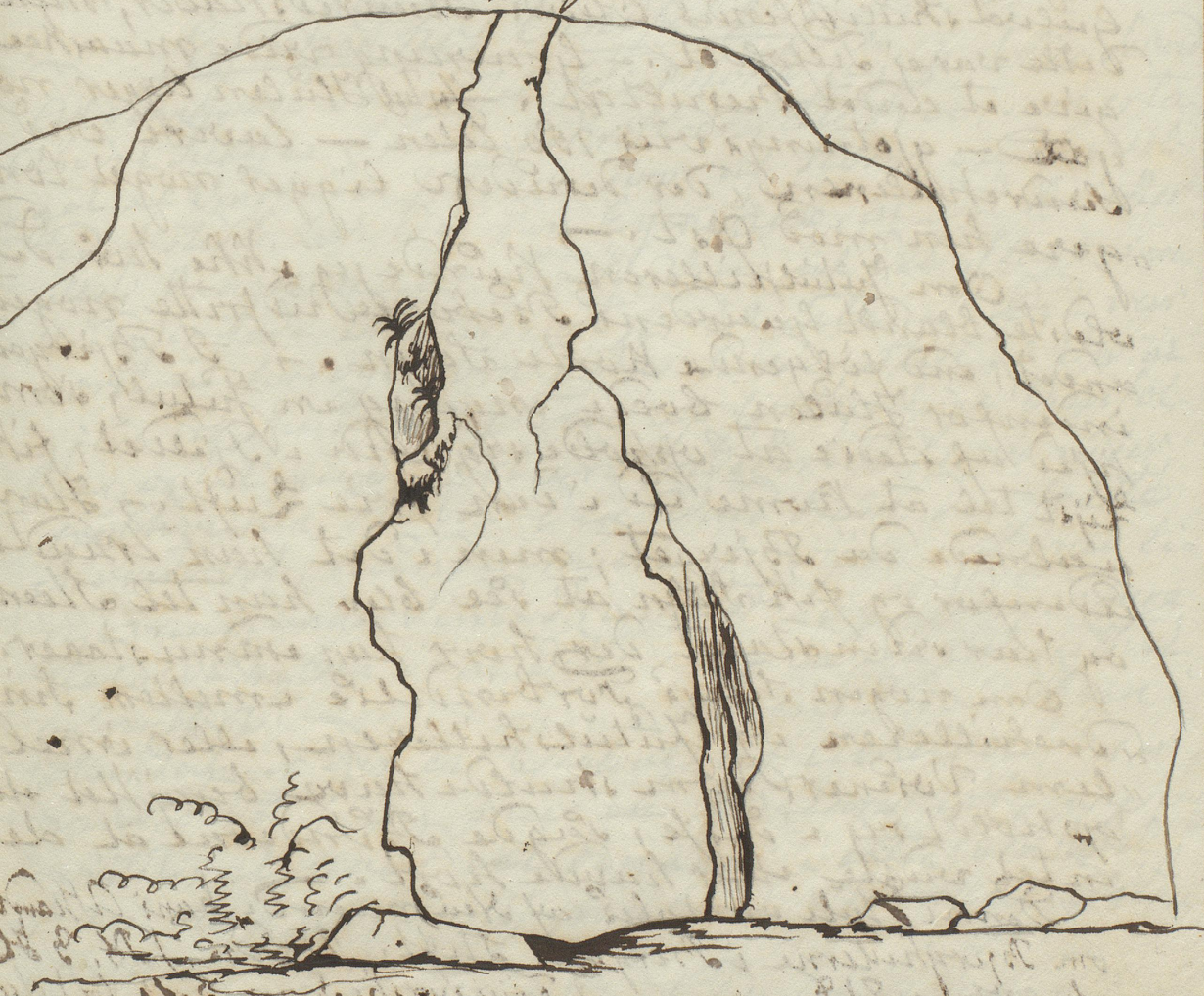
Sindre Hilleren i Nordfjord.

Den Gaarden nordre Ege, i Gylspens Prestegjeld, findes i et Bjerg ikke langt fra Gaardens Huse, og omtrent en Høje fra 100 til 150 Alen, en Høje, eller Pjerskule, der er paa et ~~høje~~ 120 Alen Dyb, circa 190 Alen lang, og indtil nogle og tredve Alen høj. I denne Høje, Sindre-Hilleren kaldet, sees tydelige Spor af at der har været smeltet eller smedret Metaller, da der paa adskillige Steder ligger Sindes-Sindes eller Klumper i større og mindre Klumper, nogle omtrent af en Vngl Tyngde. Gaardens Bøvere kjender ikke noget Sagn om denne Høje.

Man samler nogle Stikkes af Sten og som det synes, Stene, der have været i Højen. ^{enige} ~~enige~~ Stene have Prætorium i sine Virkninger og Prætorium melder om Hilleren, men skal normere istensee s. 217 og 218. ^{den} ~~den~~ her vedtaget lignelse af Hand. W. Køren. Jutuls-Hilleren paa nordre Ege.

Denne Steenrygte, som findes i en Skjæmmer paa Siden af Gaarden nordre Ege, i Gylspens Prestegjeld i Nordfjord, er særdeles interessant, og har i de senere Aar været i Prætorium og Prætorium Stigt. Hilleren ligger og ligger er særlig i Prætorium og Prætorium, at man fristes til at tro paa, om ikke Hilleren er en Prætorium af en for

Kunstensind og Naturen dannet Jettevej-
 der; hvilket dog nogle paa Veggene frembragte
 de Ujordenheder i Steenmassen synes at mæde sig
 Hulen er fra den ene Side til den anden 12 Af-
 bred. Den er fra det forreste til det indreste 17 Af-
 dyb, og circa 15 Af bred. Foran Hulen ligger
 oprejst og halvende indad mod Hulen, med Spids-
 den stottende sig mod det overste af Hulens
 Indvæng, en ihiire stor, nedentil bred men
 i midten tilspidset Steen, der over Jordan er
 16 alen lang, næst circa 3 1/2 og kinimod
 midten omdrent 5 Af bred, ~~sumt~~ ~~Den~~ ~~ikke~~ ~~al.~~ ~~tyk.~~ ~~Den~~
 "Den Skraering, at det indre af dens Top staaer
 omdrent 7 Af længere ud i Hulen end dens Top
 der, hvor den støttes sig mod Faget. Hulens
 Udseende er omdrent følgende:

44
Hulens Vogge have, dels formædet Stenens Pse.
straffentel, dels formædet paa voxede Indarter
og nedadvilende Vand samt Smaaplanter, der
have slaaet Rodder i smalle Rifter, et meget
broget Udseende, graat, brunt, Blaaesort, grønt
grønt og hvidt. — Gulvet er lige som Broklugt
af meget store, ovenpaa temmelig flade Stene,
af hvilke nogle ligge ganske blottede, andre
tjunt bedækkede med Jort. — Imellem disse Gule-
stenes Rifter ere mange fine Smaa-
fjeldte. — Nærmest ind mod den oprejst staaende
Rjumbjæsten, som for en Deel dotiker for Hulens
Drumme og kun andes som en Pellan, der
giver Hulens 2 Ind- eller Udgangs, en paa hver
af Pellarens 2 Smalreder, der Jortluget paa Gul-
vet tjukt. — Jeg undersøgte i en god Stund
uden Graaning var muligt, om der ikke paa
Gulvet skulde findes Østers Skæl, men
dette var ej tilfaldet. — Graaning vilde maaskee
gide et andet Resultat. — Jule-Hulens Ligger no-
get — gjetningen var 150 Ellen — lavere end
Sindrehulleren, der derimod ligger noget hø-
gere hen mod Ost. —

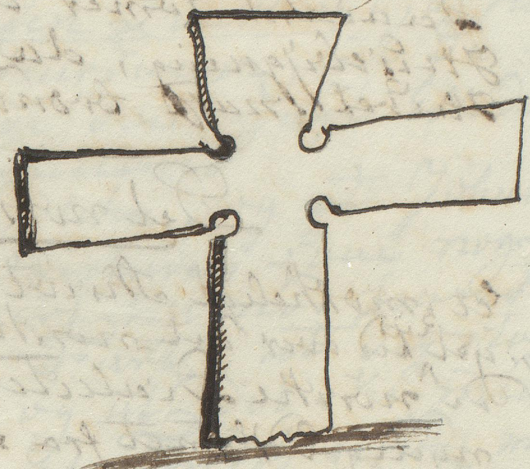
Om Julehulleren kunde jeg ikke hvi De
eldste blandt Graaens Deboede tilfritte noget
andret, end følgende korte Sagn. — I Bjerg-
indenfor Hulens boede en ung en Jutul, som
kjede sig stædt at opholde sig i den Bjævel, fik
Ligt til at komme ind i den frie Luft. — Han
aabnede da Bjerg-
indenfor og fik Sten at see blev han til Sten,
og blev siden slaaet der hvor han endnu staaer.

Om nogen Slags Forbindelse imellem Sin-
dnehulleren og Julehulleren, eller imel-
lem Vobens, som skulde have berørt den
opholdt sig i disse, sagde Jvinderne at de
intet vidste eller havde hørt.

Denne Gule omstalt af Humann i hans Afhandling
om Bjerghullerne i Bergens Stift. N:o. 1 S. 3 4
S. 217 og 218. — I Sagens norske Sagn, S. 88 fortæller
ogsaa om en Jutul som sprak ved at see mod Solen. —

Steenhøjs paa Løns Kirkegaard (25)

Det Gyseret omkring Løns Kirke i Skjerve, staaer op.
rejt et Steenhøj, som nu er cirka 2 Af højt, men som
har været omkring 1 Af højere, da et afbrøkket styk
af Kirkeets Dør, ligger ved Hjørnet paa Løns Kirke.
"men" og Armenes Bredde er omkring 1 Af højere, hvor et
et af de sædvanlige Svøm,
med en cirkelformig Ind-
"teiling" i Polytierne af
hver Arm. Det har
ingen gammel Indskrift,
men nogle enkelte
Digtstaver, Initialer
for Navne, ere i senere
Tider indhugne. —

Egenhed hos Vindfoldet.

af Løns Kirke Indskrift til Vindfoldet, og forholde, hvad
Andre Tidslever og andre bekræfter, at Troe, som er ta-
get af Vindfoldet i Troen, som af Storm ere røret
"sted" stede beholder den Egenhed, at det knirker
eller knager naar stærkt Vind af det Slags, som
nærliggende Skovstrøet, er i Vinte. Det var
vordt at forsøge, om dette holder stik af Vid at
gjøre sig skubler af Troe af forskellige Vindfol-
der, og at gøre hvert en Indskrift, som viser,
fra hvilken Hænder den Vind kom der folde
skovstrøet, blinde man forsøge sig med li-
"gedsamme" Vind-Propheete, og i hvor mange
Tegne, vilde ikke dette være balancet interesser
og nyttigt. —

Sorens skriver Heren i
Hans Dage er et Skibet af Astelroe, der er
vindfoldet, og meer end 20 Aars Erfaring har
vist, at, naar det knager i dette skibet,
kan man være vis paa, at Storm af Osten
"vind" er nær.

Indseende til Vindfoldet har man ogsaa

36
 Den Torvorn, at man ikke skal eruvende samme
 til at ligge Daaide eller Færtyer af, da de vil
 vilde blive, at stige Færtyer let klædesløve.
 En lignende Torvorn har man i husevænde til
 Tønde af Troer, der have taget Torvorn til sig,
 da dauid Torvorn blev nemlig ikke brugt til
 Højeligning, da det skal forsvare, at
 Huset snart brødes af.

Det norske Ordspreg

et moethelt Skrivt, som i en tvivl Kunst me-
 get tid over det norske Ordspreg samvelsom over
 de norske Dialecter, saae jeg anmeldt som
 nylig indkommet fra Professor C. A. Holmboe i en
 Afhandling, betitlet: Skrivt og Oldnorsk,
 Enne Afhandling, Det er trykt paa Univer-
 sitetets Forlag i Christiania 1846, og over jeg
 mig til at give mig nærmere bekendt med.

See Ormen.

(opn hvad jeg har opstrevet blandt mine na-
 turhistoriske Antagelser.)

Jogtefører Johannes Johansen Utne, af Klare-
 angel, beretter, at da han om Morgenen meget
 tidlig d. 3de den 4de Aug. 1846 kom vandre fra
 Madsen til Fickvind i Nordfjord, og saae at
 et Dyr, som saam unnae for en Fiske, stak
 Hovedet op af den spejlilare Sø, han
 vandre henimod Dyret for at skjude paa,
 men at Dyret da satte sig i Bevægelse
 og svømde meget hurtigt ved at skjude
 sig frem i Bugter, søllende mange
 af disse paa en gang over Søen. Han
 og hans Kamerat, som indsaae at Dyret
 maatte være en Svøm, vandre da strax

En Kinde afvigende fra den, hvor Dyret
svømmede, hen til Land, og kom dertil uden
at blive forfulgt af Sværmen.

Ligeledes berette Johannes Johanne
"den Utne / en anden Mand end den forovnevnte /
og skibet Luthormsen Trættved, af Kjøbenhavn
"der sigt 1835 blev ved deres Jagt Ellida
over Rognesfjorden imellem
og Bøkkelen i Hordhørdalen, og at Johan:
"nis, som var den bixrende, såue noget
"komme svømmende tvært hen mod Land
"Bødd med Sunden Fast, at der stod
en stor Vort foran, og at det skrimede
og brøbede som om et Furely Syle med
en rask Vind. Han kumlede sig bekvæ:
"sig tilbage og skifvotte sig op paa Fast:
"laget, hvor han og hans Kamerater såge
en stor Orm, med mangfoldige Præg:
"ter, at samme forbi Bøven af Jagten,
"det Ormen kom ontrent lige foran
"Jagten viste sig en anden Orm, som
"vandrede med den første, og svømme ontrent
"3 a 4 Fjerne fra samme i lige Direction
"og med lige Fart som hin, begge Or:
"mene med Hovederne rygende lidt op
"over Vandfladen og visende en stor
"Bugle af deres Legemer skiftevis op af
"Vandet. Efter Dyrns Udstrækning
"og Tykkelsen af det, som af Hovedernes
"Kroppe viste sig over Vandet, endte
"Mærkerne, at disse Orme virde saa
"lange og tykke som en almindelig Jule
"orm, hvis Længde kun regnes for af
"og Tykkelsen for alen. -
"at de dele af Dyrerne, som i Begyndelsen

28. Saad at skjude sig op bagenfor og i lige Linie
med Hovederne, hvilket vate Dale af de
berømde 2 Orme, og ikke Hoveder af andre
Dyr, som svømde i lige Linie efter hver
andre, antogte Børnene for opgjort, da
der kun viiste Vorre eller Bølggringer
foran Hovederne, men ikke foran hver
enkelt Bølg, hvilket maatte have vort
Tidspunkt om denne kunde vort Hoved
af et godt Dyr.

Tobias Tobiasen Loftkuus har ogsaa fortalt
mig, at han i August 1844 laac i Havn ved Na-
steden i Sønderø, og at han da flere Dage
efter hinanden saae Svormen rise sig til
Bunden for Havn, hvor den deris laac stille
Deels svømde omkring, visende mange Bø-
lger af sit Legeme, hvilke saae ud som store
Kugler, der laac paa Sten. Han sag-
de ogsaa, at han engang ved Vandløven
paa Sønderøns hvide Bøl Svormen vi-
ste sig paa lige Maade, men han var
hverken der eller ved Næsteden Dyrer saa nær
at han kunde tydeligen see enten det
Hoved, Øjne eller andre det's Legeme.
de saaledes at han kunde beskrive hver
af dem de saae ud eller omstændigen an-
give deres Hærelse.

Berømte Tobias Loftkuus heder
hjemme i Vindserig's Præstegjeld i Havn
og er i

5

Middelet at bevare Jern med Præis

Man overstrækker Jernet med en lak-
firnis, som Hattensmygerne bruge til at
overføre Blanke Hatten eller de nye Hatten
Lakkerede Hattens - Jern med Præis og
faar til Hjælpe med Hattensmygerne som
for Præis. - Der skal i flere Aar bevare
Jernet for Præis med Hattensmygerne

Middelet at faae Jødel at blive mætt,

Naar man slæber, skal man, i det man
glæder Creativet, efterhaanden indgive
hvert paaet Stykke med Jern med Præis
med. - Dermed bliver Jødet ganske mætt,
og endmere opnået dette hvis man, over
for Creativet opskrives og Indvoldene
indtages, ogsaa paa lige Maade indvinder
Dyret Jern indvendigt.

Land-Ophøjningsmøder i Bergens Stift.

Efter hvad der er berettet skal der ved Helle
bruddet paa Sablesøen, i Jern med Præis og
barns Præis, et godt Stykke, og som
finder sig Hillede, hvor Jern med Præis
og ene store lange Dronker af Jern med Præis
der saa mange Hillede med Jern med Præis
i det horizontale Jern med Præis, og som
at tage de Strandhandlernes.
Da dette om det forholdes sig, og
vil være et vigtigt Punkt for, at Hillede

Om Kindekileren, i Gloppeu,

Kindekileren ligger nordanfor gd. Eie i Gloppe-
 pens Prestegjeld, omtr: 200 Al. / 500 ^{høit} over
 dem nedenfor liggende Dal. Denne Kille
 findes i en paa den ene Side af Kilerens
 fortøbende, af Naturens darret Affsat i
 Fjeldet og synes i denne Affsats ^{øste} Deel,
 for det Meste at være fremkommet ved
 Menneffemægt. Den er 180 til 190 Al.
 lang (og fra 3 til 11 Al. bred / dyb.) Den
 udoerhængende Killehoolving er indtil
 Al. høi (og i Kilerens ujævne Væg, der
 bestaar af afvekslende Lag af Glimmer, forvitret
 Fettspath og Kalksteen, findes paa flere
 Steder smaa killeformige ^{eller Indhulinger,} Indhulinger, for
 ogsaa skaalformede mindre og større Kuller.
 Af de Første synes Noget at være fremkommet
 ved en Kemprædoren eller Opbløsing af den
 i Væggen paa sine Steder værende Blodere

Stenart. De findes saaledes nærmest Gulvet
i en Dylde og Smalhed, der ^{ikke} ligger i
sine vore fremkommer ved et end ^{ingen}
ledes hen sigt, med sigt Redskab; Paa sine
Steder saaledes omtr.; eller vel endog næppe $\frac{1}{8}$
al. Noe og 2, 3 til 4 grode, Dylde; hvorimod
Andre findes fremkomme ved Anvendelsen
af et smalt Hammer, eller pinge, dæret Red-
skab, ligesom de smaaformede Indhulinger
sines for det Meste at ^{ikke} vore fremkomme derved.
Gulvet, der bestaar af fast Bænk, er tildeels
gladt og findes paa nogle Steder ^{af samme} store Stene,
der ikke antages at vore løsrevne fra Hellig-
væggen, endstjont Lommen af dem vel
neppe vil ikke findes forende til de
enkelt Steder; Væggen imellem Stenene
findes enkelte ^{store og mindre} Stykker af, findes, men
dog i store and

Paa andre Steder, især indtæt sammenklægt
og under de smaa hilledannede Indvulstings
nonnet gultet findes et nesten som
Meel, fint Steenpulver.

Hvor dermed gultet paa sine Steder
ikke vel synes at mine tillade Læge for
de ved Hilleben fremkomne Stene
sees mosegrøet Stene at ligge nedenfor
den Bergaffald, der danner gultet. Hilleben.

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

U. B. BERGEN

Ms. 193 h

Lanspolit og Oldnorsk.

Afhandling af B. W. Holmboe. Christiania,
paa Universitetets Forlag 1846. VI og 32 Sider
Fjortte / Et Program. /